

Strokovno izpopolnjevanje višjih in srednjih zdravstvenih delavcev na področju medicine dela, prometa in športa

UDK 614.253.5:37

PROFESSIONAL TRAINING OF THE STATE ENROLLED AND REGISTERED NURSES IN THE FIELD OF OCCUPATIONAL, TRAFFIC AND SPORTS MEDICINE. *During the period 1954–1965, the training programmes in the field of occupational, traffic and sports medicine for the state enrolled and registered nursing staff were rather sporadic, and in most cases, carried out on the initiative of the Section of Occupational Medicine of the Nurses' Society of Slovenia. In the years 1971–1981, they were conducted regularly and assumed a well-organized form. The programmes are designed to provide practical and theoretical knowledge needed for a more in-depth performance of the nursing tasks, with special regard to epidemiological techniques applicable to active health care. The methods, the form and the length of this professional training programme are described.*

IZVLEČEK. *Podiplomsko izpopolnjevanje višjih in srednjih zdravstvenih delavcev ter sodelavcev na področju medicine dela, prometa in športa je bilo v obdobju 1954–1965 le občasno, večkrat tudi na pobudo sekcije za medicino dela pri Zvezi društev medicinskih sester Slovenije, v obdobju 1971–1981 pa je dobilo stalno in organizirano obliko. Namen izpopolnjevanja je teoretično in praktično usposabljanje za poglobljeno delo na omenjenem področju, posebna pozornost pa je namenjena epidemiološkim metodam za reševanje nalog aktivnega zdravstvenega varstva. Opisane so metode in oblike dela ter trajanje izpopolnjevanja.*

Uvod

Glede na svoje naloge in specifična dela na tem področju je potrebovala razvijajoča se služba medicine dela, prometa in športa (SMDPŠ) na Slovenskem vse več strokovno usposobljenega kadra. Učni programi srednjih in višjih zdravstvenih šol niso mogli upoštevati vseh posebnosti del in nalog preventive. Oblikovani so bili bolj za potrebe bolnišničnega oziroma kurativnega zdravstvenega varstva. Medicina dela pa si je počasi, toda vztrajno, utrla pot med delavstvo oziroma v združeno delo ter se izkazala kot potrebna.

Da bi zapolnili to vrzel so se organizirala že leta 1954 do 1965 bolj posamično in večkrat tudi na pobudo sekcije za medicino dela pri Zvezi društev medicinskih sester Slovenije strokovna izpopolnjevanja. Zavod za zdravstveno varstvo SRS je že organiziral tudi enomesečni tečaj za medicinske sestre v službi medicine dela. Tedaj je bilo delo v tej službi zelo različno, gotovo so bile za tako stanje krive tudi nerazvite zmogljivosti ter pomanjkanje ustreznih kadrov v službi medicine dela (SMD).

Hkrati z vztrajno rastjo mreže enot SMD so se izražale tudi utemeljene potrebe po usposobljenih kadrih.

Ob ustanovitvi Univerzitetnega inštituta za medicino dela, prometa in športa

(UIMDPŠ) leta 1971 se je najprej pokazala potreba po organiziranem in stalnem strokovnem izpopolnjevanju zdravstvenih delavcev in sodelavcev. Tako je bil leta 1973/74 ob sodelovanju UIMDPŠ organiziran že prvi podiplomski tečaj za višje medicinske sestre.

Podiplomsko izpopolnjevanje na UIMDPŠ v obdobju 1971–1981

Temeljni vzgojni namen strokovnega izpopolnjevanja v MDPŠ je razvijanje čuta odgovornosti za boljše varovanje življenja, zdravja in delovne zmogljivosti delavcev, udeležencev prometa in športnikov.

Pomembno je tudi osveščanje slušateljev:

- da je aktivno zdravstveno varstvo delavcev sestavina humanizacije dela in sodobnega gospodarjenja;
- da so zdravje, delo in produktivnost najbolj pomembni dejavniki gospodarskega razvoja in družbenega napredka;
- da je človek – delavec gibalno vsega gospodarskega razvoja in družbenega napredka.

Namen strokovnega izpopolnjevanja je teoretično in praktično usposabljanje za poglobljeno delo na tem področju, posebna pozornost pa je posvečena uporabi epidemioloških metod za reševanje različnih nalog na področju aktivnega zdravstvenega varstva.

Strokovno izpopolnjevanje za višje zdravstvene delavce in sodelavce traja sedaj dva semestra, osem tednov oziroma 415 ur predavanj, seminarjev in vaj. Za srednje zdravstvene delavce in sodelavce pa traja en semester, okoli 250 ur.

Uporabljamo naslednje **metode in oblike dela**:

- **frontalna učna oblika** (predavanja, demonstracije) – 50% predvidenega časa,
- **skupinske učne oblike** (praktične vaje, diskusije po skupinah) – 45% predvidenega časa in
- **individualno delo s slušatelji** (mentorstvo, individualne konzultacije) – 5% predvidenega delovnega časa.

Zaradi uspešnosti vzgojno-izobraževalnega dela je število slušateljev omejeno (maksimalno 24).

Ob zaključku strokovnega izpopolnjevanja morajo slušatelji opraviti naslednje ustne oziroma pisne izpite:

- biostatistika in statistične metode,
- aktivno zdravstveno varstvo s posebnim ozirom na varovanje življenja, zdravja in delovne zmogljivosti delavcev, udeležencev prometa in športnikov,
- patologija dela,
- fiziologija dela, prometa in športa,
- psihologija dela, prometa in športa,
- zdravstvena vzgoja ter
- ekologija z industrijsko tehnologijo in industrijsko sanitacijo.

To dejavnost je UIMDPŠ lahko razvijal le s pomočjo stalnih in občasnih zunanjih sodelavcev. Število strokovnih izpopolnjenj iz medicine dela, prometa

in športa za višje in srednje zdravstvene delavce in sodelavce za čas od 1971–1981 prikazujemo v tabeli 1.

Tabela 1. Podiplomski tečaji iz medicine dela v letih 1970 do 1981

Naziv	Kraj	Šol. leto	Organizator	Število slušateljev
Zdravniki				
Diferencialni po- diplomski tačaj	Ljubljana	1970/71	IMDPŠ*	40
	Ljubljana	1973/75	Škola narodnog zdravlja	43
	Ljubljana	1977/79	A. Štampar (Zagreb) in IMDPŠ	37
Višji zdravstveni delavci	Ljubljana	1974/75	Višja šola za zdravstvene de- lavce (Ljubljana) in IMDPŠ	26
	Ljubljana	1977/78	IMDPŠ	24
	Ljubljana	1980/81	IMDPŠ	22
Srednji zdravstve- ni delavci	Nova Gorica	1972/73	IMDPŠ in ZD Nova Gorica	24
	Ljubljana	1975/76	IMDPŠ	21
	Celje	1978/79	IMDPŠ in ZC Celje	24
	Ljubljana	1979/80	IMDPŠ	25
	Koper	1979/80	MDPŠ in ZD Koper	33

* Inštitut za medicino dela, prometa in športa v Ljubljani

Podiplomsko izobraževanje je opravilo 120 zdravnikov, 72 zdravstvenih delavcev z višjo in 127 zdravstvenih delavcev s srednjo izobrazbo; skupno število vseh je 319.

Razvoj enot in strokovna usposobljenost kadrov v SMDPŠ SR Slovenije sta ugodna. Kot se osveščajo delovne organizacije (združeno delo) in zdravstvena služba v bazi, tako narašča tudi zanimanje in potreba po strokovnem usposabljanju.

Anketa, ki jo je o potrebi strokovnega izpopolnjevanja lani opravil UIMDPŠ, kaže, da je poleg že utečenega strokovnega izpopolnjevanja naraslo tudi zanimanje oziroma se je pokazala potreba po organizaciji krajših strogo usmerjenih seminarjev ze delo v SMDPŠ.

Že lani so bili organizirani trije dvodnevni seminarji z vajami za zdravnike, zdravstvene delavce in sodelavce za delo na področju aktivnega zdravstvenega varstva v prometu, aktivnega zdravstvenega varstva v športu in seminar s temo Obremenitve in obremenjenost vida.

Zaključek

Po šolski reformi v letu 1980, ki se je začela izvajati s sprejetjem zakona o usmerjenem izobraževanju (Ur. l. SRS, št. 11/80) je že sedaj razvidno iz programov, da bo potrebna stalna skrb za strokovno izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje v SMDPŠ, saj usmerjeno izobraževanje teži k temu, da se izobražuje v rednem šolanju širok profil zdravstvenega delavca na vseh ravneh, ki ga bo nujno dodatno usposobiti in izpopolniti za dela in naloge v razvijajoči SMDPŠ.

Literatura:

1. Modic S., F. Velikanje in Souja Modic: Zdravstveno varstvo delavcev in služba medicine dela, prometa in športa v SR Sloveniji (gradivo za razpravo v Zdravstveni skupnosti SRS). Klinični center v Ljubljani – TOZD Inštitut za medicino dela, prometa in športa, Ljubljana 1981.
 2. 10 let dela Inštituta za medicino dela, prometa in športa 1971–1981. Klinični center v Ljubljani – TOZD Inštitut za medicino dela, prometa in športa, Ljubljana 1981.
 3. Črnivec R., J. Šamu: Okvirni program strokovnega izpopolnjevanja iz medicine dela, prometa in športa za višje zdravstvene delavce in sodelavce s posebnim ozirom na predmet Aktivno zdravstveno varstvo pri delu (seminarska naloga). Univerza Edvarda Kardelja – Medicinska fakulteta v Ljubljani in Univerzitetni klinični center Ljubljana – TOZD Univerzitetni inštitut za medicino dela, prometa in športa, Ljubljana 1982.
-

SPOŠTOVANI NAROČNIKI ZDRAVSTVENEGA OBZORNIKA!

● Vse naročnike vljudno prosimo, da **čimprej poravnajo naročnino** za letošnje leto po položnicah, ki smo jih poslali v začetku aprila. Le redno plačevanje naročnine namreč omogoča redno izhajanje revije, prihranjeno pa nam bo tudi veliko dela ter stroškov z opominjanjem dolžnikov.

● Vse naročnike, ki za zadnji dve leti naročnine niso poravnali, smo izločili iz računalniške evidence naročnikov.

● Naročnike prosimo za **redno sporočanje sprememb priimka in naslova** (pisno ali po telefonu). Le tako bomo lahko sproti popravljali računalniško evidenco naročnikov ter zagotovili redno prejemanje Zdravstvenega obzornika. Napisati je treba dosedanji in novi naslov – oboje s tiskanimi črkami!

● Za **ново naročanje** so potrebni naslednji podatki:

– priimek in ime naročnika;

– točen naslov stalnega prebivališča s pošto številko;

– za dijake in študente zdravstvenih šol je potrebna še letnica začetka in zaključka šolanja.

Naročnik mora istočasno nakazati tudi letno naročnino (letna naročnina je 350 din, za dijake in študente zdravstvenih šol 180 din, za delovne organizacije in zamejstvo 1000 din), uredništvo pa mu bo poslalo vse izvode letošnjega letnika.

● **Odpovedi** sprejemamo ob koncu leta.

Za sodelovanje in razumevanje se vsem lepo zahvaljujemo!

Uredništvo Zdravstvenega obzornika

IZOBRAŽEN ČLOVEK JE TISTI, KI SE NE DOLGOČASI, KADAR JE SAM, IN KI NIKOGAR NE DOLGOČASI, KADAR NI SAM.

Cocteau